

FILOLOGIA POLSKA II STOPIEŃ

PROSEMINARIUM IV

(II MU, semestr 4 letni, 30 godzin ćwiczeń)

Prof. dr hab. Adam Dziadek

Krytyka genetyczna a interpretacja

Zagadnienia proseminarium dotyczą krytyki genetycznej, która w chwili obecnej przeżywa w Polsce okres wielkiego rozwoju. Przedmiotem refleksji będą materiały archiwalne ze zbiorów Beinecke Library (Yale University) – tu zwłaszcza skany i zdjęcia rękopisów utworów Czesława Miłosza, Aleksandra Wata, a także z innych bibliotek i ze zbiorów prywatnych (rękopisy Zbigniewa Herberta, Wisławy Szymborskiej, Tadeusza Różewicza). Przykładowe analizy rękopisów będą ściśle powiązane z problemem interpretacji – chodzi zwłaszcza o to, w jaki sposób krytyka genetyczna może wspierać lub modyfikować interpretacje, poszerzać ich pole. Przedmiotem namysłu będą tu bardzo szczególne rękopisy poetyckie, a mianowicie takie, które nie ograniczają się jedynie do tekstu zapisanego na stronie, ale zawierają w sobie, obok poprawek, różnorodnych zmian i modyfikacji, także szkice, rysunki czy różnorodne formy obrazowe. Interesujące są zatem te rękopisy, w których tekst wchodzi w związek koegzystencji z formami obrazowymi. Te zagadnienia dobrze ujmuje formuła „semiografia rękopisu”, która wprowadza krytykę genetyczną w obszar psychoanalizy i *Visual Studies*.

Literatura:

Bożena Shallcross, *Poeta i sygnatury*. „Teksty Drugie” 2011, nr 5.

Archiwa i bruliony pisarzy. Odkrywanie. Red. Maria Prussak, Paweł Bem, Łukasz Cybulski. Seria "Filologia XXI". Wydawnictwo IBL PAN, Warszawa 2017.

Pracownia Herberta. Studia nad procesem tekstotwórczym. Red. Mateusz Antoniuk. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 2017.

Pierre-Marc de Biasi, *Genetyka tekstów*. Przeł. Maria Prussak. Wydawnictwo IBL PAN, Warszawa 2015.

Mateusz Antoniuk, *Słowo raz obudzone. Poezja Czesława Miłosza: próby czytania*. Księgarnia akademicka. Kraków 2015.

„Wielogłos” 2017, nr 1 – numer tematyczny poświęcony krytyce genetycznej

Louis Hay, *Obrona i iluminacja strony*. „Wielogłos” 2019, nr 1.

„Forum Poetyki” 2020, nr – numer tematyczny poświęcony krytyce genetycznej

Adam Dziadek, *Semiografia rękopisu*. „Teksty Drugie” 2020, nr 6.

Mateusz Antoniuk, *Krytyka genetyczna jako kulturowa poetyka (nie)pamięci*. „Teksty Drugie” 2020, nr 6.

Forma zaliczenia:

Dyskusja nad wybranym tekstem w grupie; analiza i interpretacja wybranych przez wykładowcę materiałów.

Podstawą zaliczenia jest aktywny udział w zajęciach.

Kryteria oceny: Obecność i aktywność na zajęciach. Średnia ocen.

Prof. dr hab. Mariola Jarczyk

W kręgu dawnej epistolografii

Proponuję przyjrzenie się dawnym „pisanom” (jak w dobie staropolskiej nazywano listy) ich strukturze, treści i formie. W archiwach do tej pory spoczywa bardzo wiele dokumentów epistolograficznych, z których historyk literatury i kultury może wydobyć ciekawe fragmenty dotyczące dawnej obyczajowości i - jak to określał J.I. Kraszewski - „resztki niezgasłego życia”. Na zajęciach wspólnie spróbujemy odczytać rękopiśmienne listy m.in. Daniela Naborowskiego, Barbary Radziwiłłówny, Jana III Sobieskiego, Janusza Radziwiłła i poddać je analizie tekstologicznej oraz interpretacji. Wiele interesujących szczegółów z życia magnaterii XVII wieku kryją natomiast wydane listy Łukasza Opalińskiego do brata Krzysztofa. Ciekawym przypadkiem staropolskiej korespondencji są także listy wierszowane, które można badać w kategoriach

dawnej poetyki. Z listów kobiet wyłaniają się natomiast ciekawe problemy związane z ich pozycją w ówczesnym świecie zdominowanym przez mężczyzn.

Prof. dr hab. Iwona Loewe *Bilingwizm i wielokulturowość*

Przedmiot prezentuje definicje bilingwizmu i jego gospodarcze, społeczne, ekonomiczne i kulturowe podłoże w Polsce. Drugim aspektem jest wielokulturowość i wielojęzyczność w historii Polski oraz współcześnie. Refleksji poddana zostanie również kompetencja kulturowa w dobie globalizacji i glokalizacji. Przedmiot został pomyślany jako rozważanie na temat aktualnie dziejący się w świecie i dotyczący bezpośrednio lub pośrednio każdego członka społeczności etnicznej – mieszania się kultur i języków w czasie mobilności społeczeństw. Student kierunków humanistycznych winien mieć pogląd na te zagadnienia poparty argumentacją akademicką.

Wybrana literatura:

Bolten J., 2006: *Interkulturowa kompetencja*. Przekł. i wprowadzenie B. Andrzejewski. Poznań.

Chlebda W., 2018: *Europa w trzynastu obrazach*, [w:] *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*. Red. J. Bartmiński, t. 2: *Europa*, red. W. Chlebda, Lublin – Opole, s. 15–60.

Dwujęzyczność, wielojęzyczność i wielokulturowość, Edukacja i globalizacja. Red. K. Kuros-Kowalska, I. Loewe, N. Moćko. Gliwice 2017.

Dwujęzyczność, wielojęzyczność i wielokulturowość. Szanse i zagrożenia na drodze do porozumienia. (współredaktor K. Kuros-Kowalska). Gliwice 2014.

Dr hab. Tomasz Kaliściak, prof. UŚ *Polska „literatura przewrotna” w perspektywie queer theory*

Literatura queer lub też „literatura przewrotna” jest nieodłączną częścią polskiej tradycji literackiej. W doświadczeniu literackim queer określa różnorodne parametry podmiotowości osób, wykraczających poza ustalony wzorzec płci i seksualności, panujący w danym okresie historycznym. W tradycji literatury polskiej ostatnich dwóch stuleci problematyka literatury queer koncentruje się najczęściej wokół zagadnienia jednopłciowych przyjaźni romantycznych, szeroko pojętej problematyki transgresji płci, (nie)wyrażalności pożądania, estetyki kampu, tworzenia tożsamości homoseksualnych, przekraczania binarności płci i seksualności. Celem będzie podjęcie własnych badań dotyczących wybranych tekstów literackich z okresu od XIX wieku do współczesności.

Antologia polskiej literatury queer, wstęp, wybór i opracowanie A. Amenta, T. Kaliściak, B. Warkocki, Warszawa 2021.

E. Kosofsky Sedgwick, *Between Men: English Literature and Male Homosocial Desire*, 1985.

E. Kosofsky Sedgwick, *Epistemology of the Closet*, 1990.

G. Ritz, *Niś w labiryncie pożądania. Gender i płć w literaturze polskiej od romantyzmu do postmodernizmu*, Warszawa 2002.

G. Hocquenghem, *Pragnienie homoseksualne*, Kraków 2021

B. Warkocki, *Pamiętnik afektów z okresu dojrzewania. Gombrowicz – queer – Sedgwick*, Warszawa – Poznań 2018.

T. Kaliściak, *Katastrofy odmieńców*, Katowice 2011.

T. Kaliściak, *Płć Pantofla. Odmieńcze męskości w polskiej prozie XIX i XX wieku*, Warszawa 2016.

W. Śmieja, *Literatura, której nie ma. Szkice o polskiej „literaturze homoseksualnej”*, Kraków 2010.